

DUK (MEDIATORIAMS)

1. Kokiose bylose yra taikoma privalomoji mediacija?

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymu, privalomoji mediacija nuo 2020 m. sausio 1 d. taikoma sprendžiant šeimos ginčus, nagrinėjamus ginčo teiseną Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Mediacija galima tik dėl tokio ginčo, dėl kurio pagal įstatymus leidžiama ginčo šalims sudaryti taikos sutartį. Privalomosios mediacijos institutas netaikomas, jeigu tarp šalių nėra ginčo. Tai reiškia, kad jeigu ir būtų sprendžiamas teisinis klausimas, kylantis iš šeimos santykių, tačiau jau pradiniam etape iki kreipimosi į teismą norima susitarti taikiai, privalomoji mediacija nebūtų taikoma. Pavyzdžiui, jeigu šalys nori nutraukti santuoką bendru sutarimu ir taikiai sutaria dėl visų su santuokos nutraukimu privalomų klausimų išsprendimo, tokiais atvejais asmenims nereikia kreiptis į Tarnybą ar į konkretų mediatorių dėl privalomosios mediacijos taikymo ir turi teisę dokumentus (prašymą dėl santuokos nutraukimo ir santuokos nutraukimo pasekmių sutartį) pateikti tvirtinti teismui.

Privalomoji mediacija taikoma ginčiuose: dėl santuokos nutraukimo ir kitų privalomų klausimų išsprendimo, išlaikymo nepilnamečiams vaikams priteisimo, priteisto išlaikymo nepilnamečiams vaikams dydžio pakeitimo, išlaikymo pilnamečiams vaikams priteisimo, santuokoje įgyto turto padalinimo, santuokoje turimu turtu naudojimosi tvarkos nustatymo, vaikų gyvenamosios vietos nustatymo, bendravimo tvarkos su nepilnamečiais vaikais ir jų auklėjimo tvarkos nustatymo, tėvystės nustatymo ir kt.

Privalomoji mediacija netaikoma bylose dėl tėvų valdžios apribojimo, tėvystės pripažinimo, gimimo fakto nustatymo, įvaikinimo, santuokos sudarymo, santuokos pripažinimo negaliojančia.

2. Ar mediatorius turi pranešti Tarnybai, jog privalomoji mediacija baigta (šalims neatvykus; šalims išsisprendus ginčą taikiai ir pan.)?

Pažymėtina, jog informacija apie tai, kaip baigėsi privalomoji mediacija, Tarnybai reikalinga tik tuomet, kai mediatorius teikia prašymą išmokėti užmokestį už suteiktas mediacijos paslaugas. Papildomai kreiptis į Tarnybą su pranešimu, jog mediacija įvyko (neįvyko) nereikia. Tarnybai priėmus sprendimą dėl mediatoriaus paskyrimo, pažymas apie įvykusią (neįvykusią) mediaciją rengia mediatoriai.

3. Ar mediatoriai turi parengti taikos sutartį? Kas teikia tvirtinti?

Teisės aktai nereglamentuoja subjekto sąrašo, privalančio sudaryti taikos sutartis. Mediacijos metu sudaromoms taikos sutartims taikomi Civiliniame kodekse ir kituose įstatymuose nustatyti reikalavimai. Mediacijos metu ginčo šalių sudaryta taikos sutartis ginčo šalims turi įstatymo galią. Kai ginčas, kuris sprendžiamas mediacijos būdu, nėra tuo pačiu metu nagrinėjamas teisme, ginčo šalių bendru prašymu arba vienos iš ginčo šalių prašymu, kai yra gautas kitos ginčo šalies rašytinis sutikimas, taikos sutartis gali būti pateikta teismui tvirtinti Civilinio proceso kodekso XXXIX skyriuje nustatyta supaprastinto proceso tvarka. Prašymas dėl taikos sutarties patvirtinimo paduodamas ginčo šalių pasirinkimu vienos iš ginčo šalies gyvenamosios vietos arba buveinės apylinkės teismui. Mediacijos metu sudarytą taikos sutartį pateikti tvirtinti teismui nėra privaloma, tačiau įsiteisėjusia teismo nutartimi patvirtinta taikos sutartis ginčo šalims įgyja galutinio teismo sprendimo (*res judicata*) galią ir gali būti vykdoma priverstinai.

Kai taikos sutartis pasirašoma teisminės mediacijos metu, šią sutartį tvirtina civilinę bylą nagrinėjantis teisėjas. Kai teisminę mediaciją vykdo pats civilinę bylą nagrinėjantis teisėjas, jis turi teisę patvirtinti ginčo šalių sudarytą taikos sutartį.

4. Kaip teikti mediaciją laisvės atėmimo vietų įstaigose?

Laisvės atėmimo vietų įstaigose yra sudaromos galimybės mediatoriui teikti mediacijos paslaugą ginčo šalims, kuri atlieka laisvės atėmimo bausmę, tiek susitikimo metu (paminėtina, kad *karantino metu susitikimai pataisos įstaigose su asmenimis iš laisvės yra maksimaliai apriboti*), tiek telefoninio pokalbio metu. Pažymėtina, kad tiek susitikimai, tiek pokalbiai telefonu tarp mediatoriaus ir ginčo šalies yra organizuojami nepažeidžiant konfidencialumo principo tiek, kiek tai atitinka teisės aktais nustatytus saugumo reikalavimus. Atsakingų darbuotojų sąrašas pagal laisvės atėmimo vietų įstaigas (žiūrėti lentelę Nr. 1) pridedamas. Siūlytumėme **mediatoriui**, kuris pagal Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymą atitinka reikalavimus ir yra įrašytas į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą, susisiekti su atitinkamoje pataisos įstaigoje, kurioje atlieka laisvės atėmimo bausmę ginčo šalis, darbuotoju dėl susitikimo ar skambučio organizavimo tarp mediatoriaus ir ginčo šalies suderinimo.

Įstaigos pavadinimas	Įstaigoje atsakingų už mediacijos įgyvendinimą asmenų kontaktiniai duomenys
Vilniaus pataisos namai	Resocializacijos skyriaus specialistė Milda Šimkutė-Skrebienė, tel. (8 5) 2718489, el. p. milda.simkute@vilniausp.lt, o jai nesant, paskirtas pavaduojantis atsakingas pareigūnas – Resocializacijos skyriaus specialistas Ernestas Tylertas, tel. (8 5) 219 8828, el. p. ernestas.tylertas@vilniausp.lt,
Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorių-pataisos namai	Resocializacijos skyriaus specialistė Karina Jonušaitytė, tel. (8 37) 452 371, el. p. karina.jonusaityte@nti-pn.lt ir Resocializacijos skyriaus specialistė Eugenija Kepežinskaitė, tel. (8 37) 759 054, el. p. eugenija.kepezinskaite@nti-pn.lt
Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija	Pirmojo sektoriaus Resocializacijos skyriaus specialistė Giedrė Nomeikienė, tel. (8 346) 56294, el. p. giedre.nomeikiene@pravienpn-ak.lt Antrojo sektoriaus Resocializacijos skyriaus psichologė Jurgita Ambrulaitienė, tel. (8 346) 56222, el. p. jurgita.ambrulaitiene@pravienpn-ak.lt, kai jos nėra (atostogų, komandiruočių, nedarbingumo metu ir kt.) – Antrojo sektoriaus Resocializacijos skyriaus specialistė Gintarė Gutmanaitė, tel. (8 346) 56222, el. p. gintare.gutmanaitė@pravienpn-ak.lt Trečiojo sektoriaus Resocializacijos skyriaus psichologė Lineta Tamošiūnienė, tel. (8 639) 69428, el. p. lineta.tamosiuniene@pravienpn-ak.lt
Kauno tardymo izoliatorius	Resocializacijos skyriaus specialistė Violeta Metrikiene, tel. (8 37) 428 392, el. p. violeta.metrikiene@kaunoti.lt ir Resocializacijos skyriaus specialistė (psichologė) Rasa Miliauskaitė, tel. (8 37) 428 392, el. p. rasa.miliauskaite@kaunoti.lt

Marijampolės pataisos namai	Resocializacijos skyriaus (Marijampolėje) specialistai Vaida Brusokienė ir Šarūnas Zygmanta, tel. (8 343) 73972, el. p. soc.reab@mpn.lt; Resocializacijos skyriaus (Kybartuose) viršininkė Ingrida Kalinauskienė, tel. (8 342) 30003, el. p. ingrida.kalinauskiene@mpn.lt
Panevėžio pataisos namai	Resocializacijos skyriaus vyriausioji specialistė Aušra Janevičienė, tel. (8 45) 461 463, el. p. ausra.janeviciene@paneveziopn.lt
Šiaulių tardymo izoliatorius	L. e. Resocializacijos skyriaus vyriausiosios specialistės pareigas Jorūnė Ramoškaitė, tel. (8 41) 426334, el. p. jorune.ramoskaite@siauliuti.lt
Laisvės atėmimo vietų ligoninė	Resocializacijos skyriaus vyresnioji psichologė Vilmantė Uselytė, tel. (8 346) 56 335, el. p. vilmante.uselyte@lavl.lt
Alytaus pataisos namai	Resocializacijos skyriaus vyriausioji specialistė (pusiaukelės namams) Vilmantė Gintaraitė, tel. (8 315) 73 687, mob. +370 673 72622, el. p. vilmante.gintaraite@apn.lt, jos nesant – Resocializacijos skyriaus specialistė (pusiaukelės namams) Gileta Azaravičienė, tel. (8 315) 73 687, gileta.azaraviciena@apn.lt

5. Kas apmoka šalims vertimo išlaidas mediacijos procese? Kur kreiptis dėl dokumentų vertimo?

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimo Nr. 364 “Dėl už antrinės teisinės pagalbos teikimą, koordinavimą ir mediaciją mokamo užmokesčio dydžių ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo” 50 ir 46 punktus, mediacijos procese apmokamos dokumentų vertimo išlaidos (vertimo žodžiu išlaidos nėra apmokamos). Dokumentų vertimo išlaidas apmoka Tarnyba iš jai skirtų asignavimų. Jeigu paaiškėja, jog yra reikalingas dokumentų vertimas, mediatorius turi kreiptis į Tarnybos bendrųjų reikalų skyriaus prekių ir paslaugų pirkimo specialistę Brigitą Šalkauskienę tel.: 8 700 00178 arba el. paštu: b.salkauskiene@vgtp.lt ir pateikti dokumentus, kuriuos reikia išversti. Atkreiptinas dėmesys, jog mediatoriams pasirinkus dokumentų vertimo biurus savo nuožiūra ar šalių prašymu, dokumentų vertimo išlaidos nebus kompensuojamos.

6. Ar privalomoji mediacija gali būti pratęsta, nes valandų, už kurias apmoka valstybė, nepakanka.

Privalomosios mediacijos atveju mediacijos trukmė nėra ribojama, tačiau, vadovaujantis Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 22 straipsnio 3 dalimi, privalomosios mediacijos paslaugos, už kurias apmokama iš valstybės biudžeto lėšų, gali būti teikiamos iki keturių valandų. Atkreiptinas dėmesys, kad jeigu šiam terminui pasibaigus galutinis susitarimas dėl taikaus ginčo sprendimo nepasiekiamas, ginčo šalys, susitarusios su mediatoriumi, gali toliau savanoriškai tęsti mediaciją ginčo šalių lėšomis. Pažymėtina, jog nei Lietuvos Respublikos Mediacijos įstatymas, nei kiti mediaciją

reglamentuojantys teisės aktai nenumato galimybės pratęsti privalomąją mediaciją, apmokamą iš valstybės biudžeto lėšų.

7. Kas pirmasis turi pradėti bendradarbiauti gavus sprendimą dėl privalomosios mediacijos? Mediatorius ar šalis?

Teisės aktai nereglamentuoja, kurie subjektai turėtų inicijuoti bendradarbiavimo procesą. Darytina išvada, jog bendradarbiauti gali pradėti tiek pats mediatorius, tiek pačios ginčo šalys. Jeigu per tam tikrą laiką po mediatoriaus paskyrimo į mediatorių nesikreipia nei viena iš šalių, Tarnybos manymu, mediatorius galėtų būti aktyvus ir kreiptis į ginčo šalis.

8. Ką daryti, kai ginčo šalis vilkina mediaciją, atideda susitikimus, bet mediacijos neatsisako?

Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog ginčo šalis ir mediatorius gali susitarti dėl mediacijos pobūdžio ir tvarkos, nurodydamos pasirinktą taisyklių rinkinį arba bendru sutarimu nustatydamas atskiras mediacijos taisykles. Mediacijos metu gali būti naudojamos informacinės ir elektroninių ryšių technologijos. Tais atvejais, kuomet ginčo šalis vilkina mediaciją, atideda susitikimus, bet mediacijos neatsisako, Tarnybos manymu, mediatorius galėtų raštu kreiptis į ginčo šalį su siūlymu nurodyti mediatoriui koks taisyklių rinkinys būtų priimtinas (bendravimo forma, laikas ir pan.). Mediatorius rašte taip pat galėtų nustatyti protingą terminą atsakymui gauti bei informuoti ginčo šalį, jog negavus atsakymo per nustatytą terminą, bus laikoma, jog ginčo šalis mediacijos atsisako.

9. Kaip mediatorius gali surinkti įrodymus (pažymas iš valstybinių institucijų) reikalingus taikos sutarčiai sudaryti?

Atsižvelgiant į tai, jog teisės aktai nenumato mediatoriams kreiptis į institucijas ir gauti informaciją apie ginčo šalis, Tarnybos manymu, informaciją ir dokumentus, reikalingus taikos sutarčiai parengti, mediatoriui turi pateikti ginčo šalys.

10. Kaip elgtis, kai gaunamas sprendimas dėl privalomosios mediacijos vykdymo civilinėje byloje dėl tėvystės nustatymo, tačiau paaiškėja, jog tėvystė jau nustatyta, ją reikia nuginkčyti?

Praktikoje pasitaiko atvejų, jog į Tarnybą kreipiasi asmenys su prašymais dėl privalomosios mediacijos vykdymo civilinėje byloje dėl tėvystės nustatymo. Prie prašymo vykdyti privalomąją mediaciją vaiko gimimo liudijimai nėra pridedami (teisės aktai to nenumato). Tarnybai priėmus sprendimą skirti privalomąją mediaciją, paaiškėja, jog tėvystė nustatyta, ją reikia nuginkčyti. Tokiu atveju mediatorius turėtų pasiūlyti šaliai pirmiausiai kreiptis į teismą dėl tėvystės nuginkčijimo ir tik ją nuginkčijus kreiptis į mediatorių dėl tėvystės nustatymo.

13. Kur galima rasti mediatoriaus darbe naudojamų dokumentų pavyzdžius? (Pažymų, taikos sutarčių ir kt.?)

2019 m. išleisto Mediatoriaus vadovo metodinio leidinio X dalyje galite rasti šiuos dažniausiai mediatoriaus darbe naudojamus dokumentų pavyzdžius:

- Susitarimas dėl mediacijos paslaugų teikimo

- Konfidencialumo pasižadėjimas
- Taikos sutartis
- Prašymas dėl taikos sutarties tvirtinimo teismui
- Santuokos nutraukimo teisinių pasekmių sutartis
- Pažyma apie pradėtą mediaciją
- Pažyma apie mediacijos pabaigą
- Mediacijos paslaugų įvertinimo anketa
- Pranešimas apie baigtą teisminę mediaciją

Mediatoriaus vadovo metodinį leidinį galite rasti Tarnybos interneto tinklapyje adresu:

[http://vgtpt.lrv.lt/uploads/vgtpt/documents/files/Mediatoriaus%20vadovas_%20Metodinis%20leidinys%20TM%20\(pdf\).pdf](http://vgtpt.lrv.lt/uploads/vgtpt/documents/files/Mediatoriaus%20vadovas_%20Metodinis%20leidinys%20TM%20(pdf).pdf)

14. Kokius dokumentus reikia pateikti Tarnybai siekiant gauti apmokėjimą už suteiktas paslaugas?

- Pasirašytą prašymą išmokėti užmokestį už suteiktas privalomosios mediacijos paslaugas. Prašymo formą išmokėti užmokestį už suteiktas privalomosios mediacijos paslaugas galite rasti teisės aktų registre arba Tarnybos interneto tinklapyje adresu: <http://vgtpt.lrv.lt/lt/nuorodos/prasymai>. Prašyme turi būti nurodyta veiksmų atlikimo data ir laikas.

Kartu su prašymu išmokėti užmokestį už suteiktas privalomosios mediacijos paslaugas mediatorius turi pateikti:

- Pasirašytą pažymą apie mediacijos pabaigą (*kur ją rasti, žiūrėti į 13 klausimą*)
- Dokumentų kopijavimo, įforminimo ir panašias išlaidas pagrindžiančius dokumentus.

Atkreiptinas dėmesys, jog kiekvienai mediacijai (pagal Tarnybos priimtus sprendimus) turi būti pildomi skirtingi prašymai išmokėti užmokestį už suteiktas privalomosios mediacijos paslaugas.

Prašymai išmokėti užmokestį už suteiktas privalomosios mediacijos paslaugas pateikiami tam Tarnybos skyriui, kuris priėmė sprendimą dėl privalomosios mediacijos vykdymo.

15. Kas turi rengti pažymą ginčo šalims apie mediacijos pabaigą?

Tarnyba gali pateikti ginčo šaliai atitinkamą dokumentą, patvirtinantį apie mediacijos pabaigą tuomet, kai ginčo šalis kreipiasi tiesiogiai į Tarnybą dėl privalomosios mediacijos vykdymo ir dar nėra paskirtas mediatorius (Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 19 straipsnio 1 dalis ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 1R-289 patvirtinto Kreipimosi dėl mediatoriaus skyrimo ir mediatoriaus parinkimo iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo ir skyrimo

tvarkos aprašo 6 punktas). Tuomet, kai mediatorius yra paskirtas Tarnybos arba ginčo šalis (šalys) kreipėsi į mediatorių tiesiogiai, dokumentus, patvirtinančius privalomosios mediacijos pabaigą, pateikia ginčo šaliai (šalims) mediatorius.

16. Kaip medijuoti karantino laikotarpiu?

Mediacijos metu gali būti naudojamos informacinės ir elektroninių ryšių priemonės (Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalis). Mediacija yra labai lankstus procesas, kuriame ginčo šalys ir mediatorius kartu nusistato taisykles, todėl, jei visoms šalims tai priimtina, mediacija gali būti vykdoma ir nevykdant bendrų susitikimų, o pavyzdžiui, nuotoliniu būdu.

17. Ką daryti, jei ginčo šalys yra skirtinguose miestuose? Kur vykdyti mediaciją?

Ginčo šalys ir mediatorius gali susitarti dėl mediacijos pobūdžio ir tvarkos, nurodydamos pasirinktą taisyklių rinkinį arba bendru sutarimu nustatydamos atskiras mediacijos taisykles. Mediacijos metu gali būti naudojamos informacinės ir elektroninių ryšių technologijos. Jeigu ginčo šalys ir mediatorius nesusitaria dėl mediacijos pobūdžio ir tvarkos, mediatorius konkrečius veiksmus turi atlikti tinkamai, atsižvelgdamas į ginčo aplinkybes, įskaitant galimą ginčo šalių jėgų disbalansą, ginčo šalių pageidavimus ir poreikį greitai išspręsti ginčą, vadovaudamasis teisės aktais, reglamentuojančiais mediaciją.

18. Kokia tvarka Tarnyba paskiria mediatorių?

Tarnyba ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo Aprašo 3.1 papunktyje nurodyto prašymo gavimo dienos, Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 21 straipsnio 4 dalyje nurodyto sutikimo dėl mediacijos vykdymo gavimo dienos ar Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje nurodyto atsakymo apie šalių suderintą pageidaujamo mediatoriaus kandidatūrą gavimo dienos (jei toks atsakymas negaunamas, – nuo termino atsakymui pateikti pabaigos dienos) parenka mediatorių iš Mediatorių sąrašo, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 14 straipsnio 5 dalyje nurodytas aplinkybes ir, kai tai įmanoma, į ginčo šalių prašymą dėl pageidaujamo paskirti konkretaus mediatoriaus. Privalomosios mediacijos atveju gali būti parenkamas tik toks mediatorius, su kuriuo Lietuvos Respublikos teisingumo ministro nustatoma tvarka yra sudaryta sutartis dėl privalomosios mediacijos paslaugų teikimo, išskyrus atvejus, kai ginčo šalys nurodo pageidaujamą paskirti konkretų mediatorių.

19. Kur kreiptis dėl Tarnybos patalpų rezervacijos privalomajai mediacijai vykdyti?

Remiantis Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 22 straipsnio 6 dalimi, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba turi skirti patalpas privalomajai mediacijai vykdyti. Ginčo šalių ir mediatoriaus susitarimu privalomoji mediacija gali būti vykdoma ir kitose patalpose.

Tarnyba yra įrengusi patalpas privalomajai mediacijai vykdyti Tarnybos skyriuose Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje.

Norint rezervuoti Tarnybos patalpas privalomajai mediacijai vykdyti, mediatorius turėtų kreiptis į Tarnybos skyriaus administratores telefonu arba el. paštu. Skyrių administratorių kontaktiniai duomenys skelbiami Tarnybos interneto tinklapyje adresu: <http://vgtpt.lrv.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/kontaktai>

20. Kaip turėtų elgtis mediatorius, kuomet šalys ateina į mediaciją ir iškart pasako, kad jos jau susitarė ir pradeda dėstyti taikos sutarties sąlygas, kad mediatorius paruoštų santuokos nutraukimo teisinių pasekmių sutartį. Kaip turi elgtis mediatorius? Visuomenėje kalbama, kad skirtis bendru sutarimu labiau „apsimoka“ per VGTPT, nei nuėjus pas advokatą, kadangi advokatas už dokumentų sutvarkymą paprašo kelių šimtų eurų, o per VGTPT nieko nekainuoja.

Tarnybos manymu, mediatoriai visgi turėtų teikti mediacijos paslaugas. Jeigu šalims mediacijos paslauga neaktuali, mediatorius turėtų parengti pažymą apie mediacijos pabaigą. Pažymėtina, jog asmenys turi teisę naudotis valstybės garantuojama pirmine ir antrine teisine pagalba. Atkreiptinas dėmesys, jog asmenys, siekiantys gauti antrinę teisinę pagalbą (advokato paslaugas taikos sutarčiai parengti), turi atitikti Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme ir kituose susijusiuose teisės aktuose nustatytas sąlygas ją gauti.

21. Jeigu šalys susitaiko ir į mediacijos susitikimą neatvyksta, nors mediatorius atvyko ir laukė jų, kaip fiksuojamas ir skaičiuojamas darbo laikas?

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo 22 straipsnio 3 dalį, mediatoriams už pažymos parengimą (neįvykus mediacijai, nes ginčo šalys neatvyko), gali būti apmokama ne daugiau kaip už vieną valandą (mediacijos rezultatams įforminti). Jeigu mediatorius sugaišo laiko pasirengdamas privalomajai mediacijai, jis gali gauti apmokėjimą dar už vieną valandą.